Szocializmus Amerikában.

Írta: **Dr. Neményi Bertalan.**

Werner Sombart néhány évvel ezelőtt könyvet irt arról, hogy „Miért nincs az Egyesült Államokban szocializmus?” („Warum gibt es in den Vereinigten Staaten keinen Sozialismus?”) Ha ma ugyanilyen oknyomozó módon akarna az amerikai szocializmusról írni, ezt a címet kellene könyvének adnia: „Miért kezd ma már Amerikában is terjedni a szocializmus?”

Sombart a könyvében ír a magas bérekről és az alacsony megélhetési költségekről. Ő volt talán az első, aki szembe helyezkedett azzal a népszerű tévhittel, – melyet azelőtt egyik író a másiktól kritika nélkül vett át és adott tovább – hogy Amerikában a nagy munkabéreknek arányosan magas kiadások felelnek meg, hogy tehát ott csak a pénz olcsóbb, de nem a megélhetés. Aki azonban Amerikában megfordult, tudja, hogy Sombart adatai helyesek. Az egyszerű megélhetési cikkek mivel sem drágábbak, mint Európában s áraik élénk kontrasztot alkotnak az európai fogalmak szerint, szinte exorbitáns, gyakran 6-10 dolláros (30-50 koronás) napi munkabérekkel. Az utazónak azonban óvakodnia kell attól, hogy saját szállodai számláinak és autókiadásainak összegéből – tehát bizonyos tágabb értelemben a *luxuscikkeknek* néha szinte meglepően magas áraiból – az átlagos munkásember egyszerű háztartásának költségeire a legtávolabbról is következtetéseket vonjon. Az „ellentétek és szélsőségek hazájában” a munkásember tisztességes, de szerény megélhetése ép oly olcsó, mint amily drága a luxusnak legegyszerűbb neme is.

A tanult amerikai (bennszülött) munkás munkabére mindazonáltal akárhányszor még a luxusnak is igen jelentékeny mértékét engedi meg (hallottam munkavezetőkről, akik naponta saját automobiljukon mentek a munkába) s valóban plauzibilisnek látszik, hogy az ily munkás lelkéhez a forradalom szelleme nehezen tud hozzáférkőzni.

Még egy más momentum is a szocializmus ellen látszik szólni Amerikában. A politikai jogegyenlőség, a demokrácia követelményei rég meg vannak ott valósítva s így a nagy tömegeknek nem áll érdekében, hogy az állami élet keretein gyökeresen változtassanak. Társadalmi téren is ment a munkás azoktól a lealázó megkülönböztetésektől, melyek a legtöbb európai államban az úr és paraszt fogalmának ellentétét oly annyira kihegyezik.

És mégis mindezek dacára a tény az, hogy Amerikában a legutóbbi években felütötte fejét a *szocializmus* és napról-napra mind szélesebb körű hódításokat végez.

Még nem rég az amerikai munkásságnak egyetlen számottevő szervezete az „American Federation of Labor", az amerikai szakszervezetek szövetsége volt. Ez a hatalmas, az amerikai munkásságnak zömét magában foglaló organizáció eredetileg mitől sem állott távolabb, mint a szocializmustól. Programmja, hasonlatosan az angol Trade Unionok eredeti programmjához, kizárólag gazdasági jellegű volt s e téren is a kompromisszum taktikáját mindig fölébe helyezte bárminő radikális rendszabályoknak. A forradalmi szellem poláris ellentétben állott organizációjának egész alapszabályszerű céljával és rendeltetésével, mely abban a törekvésben merült ki, hogy a munkásság exisztenciáját biztosabbá tegye s számára a munka produktumának egy „méltányos" részét biztosítsa. Látnivaló, hogy a kapitalista társadalom létét ez az állásfoglalás – még ha egy kétmilliónyi munkástábor vallotta is magáénak – legkevésbé sem veszélyeztette, sőt implicite a tőkés társadalmi rend elismerését jelentette a munkásság legfőbb, hivatalos szervezete részéről.

Ily felfogás mellett nem csoda, ha a munkásság és a tőkések egyaránt kezdtek rájönni a kooperáció kölcsönös előnyeire bizonyos kérdésekben s a békés együttmunkálkodásnak ez az opportunus szelleme végül odavezetett, hogy a modern kor két legnagyobb antagonistája: a tőke és a munka, a békés együttmunkálkodásuk számára közös egyesületet is létesítettek: a National Civic Federation-t.

A szakszervezeteknek ez a békülékeny szelleme azonban nem maradt reakció nélkül. A bevándorló idegen munkáselemek az osztályharc eszméit importálták s a radikalizmus ez átültetett csírái az utolsó 1-2 évtizedben már nem is estek terméketlen talajra. A hatalmi egyensúly ugyanis a munkások és a tőkések között mindinkább megbillent, kivált, minthogy az American Federation of Labor kísérletet sem tett arra, hogy a tőke egyre fokozódó koncentrációjával szemben a saját nagy tömegeiben rejlő erőket is egyesítse s azokat teljes mértékben kiaknázza. Míg az egyik oldalon hatalmas iparágak szervezkedtek monopolisztikusan, addig a másikon a munka

még mindig száznál több, egyenkint aránylag gyenge csoportban (Trade Unions) van szervezve, melyek mindegyike nem egy-egy ipar, hanem csupán egy-egy mesterséget (craft) képvisel. Az acéliparban például a kohómunkások, a gépészek, a kovácsok stb. mind külön vannak szervezve, holott mindezeknek rendszerint egy közös munkaadójuk van, ki ily módon akárhányszor, például sztrájk esetén abba a helyzetbe kerül, hogy az egyik szakszervezettel tarthatja sakkban a másikat.

Ugyancsak a monopolisztikus termelési rendszer nagymérvű térfoglalása tette a munkásság ezen korábbi szervezkedési módját még egy másik szempontból is meghaladottá. A mind hatalmasabbá váló trösztökkel szemben a közszabadságok korábbi garanciái - épen azok, melyek eladdig a szocialista, vagyis lényegében politikai munkásmozgalmat, feleslegessé tették – elégteleneknek bizonyultak. Az idők e félreismerhetetlen változása erőteljes visszhangra talált, magának az Egyesült Államok elnökének, Woodrow Wilsonnak, egyik radikális gondolatoktól duzzadó beszédében, midőn így jellemzi az ország helyzetét: „Az amerikai ipar nem szabad ma, mint ahogy valamikor volt. Miért? Mert ennek az országnak a törvényei nem akadályozzák meg az erősét abban, hogy agyonnyomja a gyöngét. És mert az erős agyonnyomja a gyöngét, ma az erősek dominálják az ország egész gazdasági életét.” És a gazdasági élet kiskirályainak hatalma – folytatja Wilson okfejtéseit – lehetővé teszi számukra még azt is, hogy a kormányra nyomást gyakorolhassanak a saját érdekükben. Ezért fel kell végre venni a küzdelmet a nemzet érdekeit veszélyeztető és az országban oly annyira „amerikaiatlan” viszonyokat teremtő monopóliumok ellen. A régi törvények a régi társadalmi rendnek feleltek csak meg. Most új törvények kellenek, mert a régi viszonyok is megváltoztak. „The old order changeth!”

Amint a *trösztök* elhatalmasodása tette Amerika régi hivatalos politikájának elhagyását szükségessé, úgy a *trösztök* polypkarjainak ölelése ragadta ki a *munkásságot* is ezúttal először régi pozíciójából, a csendes defenzívából s kergette offenzív hadállásba. A monopóliumok a szabadversenyt tették lehetetlenné, az egyénnek valamikor *egyenlő érvényesülési lehetőségét* veszélyeztették, pedig csak az egyenlőségnek ez az ideális neme volt az, melynek kedvéért azelőtt minden amerikai polgár szívesen belenyugodott a vagyoni egyenetlenségekbe. A monopóliumoknak az egyént eltipró hatalma az amerikaiaknak az individualizmus mindenhatóságába vetett fanatikus hitét ingatták meg. Az individualizmus tehát csődöt mondott, önmagát semmisítette meg; a monopóliumok megteremtésével saját magának ásta meg a sírját. A monopóliumok, a trösztök, az individua-

lizmus kinövései s most az amerikai kormány azon van, hogy a trösztöket kiküszöbölje Amerika gazdasági életéből, remélve, hogy evvel a szabad verseny zsilipjeit ismét sikerül megnyitnia. A kormány politikája tehát az *individualizmus reneszánszára* dolgozik, az individualizmus parazitáinak, a trösztöknek eltávolításával. Ezzel szemben a munkásságnak egy immár jelentős része a gazdasági individualizmust végleg meghaladottnak, életképtelennek véli s egyetlen refúgiumának tekinti a vörös zászlót, mely alatt az európai munkásság mozgalmával egyesülni óhajt.

Így keletkezett az American Federation of Labor keretein belül fokozatosan egy erős *szocialista* ellenzék; és így jött létre másfelől az amerikai munkásság eme ősi organizációjától függetlenül is több szocialista munkásegyesület, melyek közül talán a legnevezetesebb a jelenleg 70.000 tagot számláló Industrial Workers of the World. (I. W. W.)

Ez utóbbi egyesületek célja, mint azt pl. az I. W. W. alapszabályai is kifejezésre hozzák, hogy „egy új munkásszövetséget létesítsenek *revolucionárius alapon,* ahelyett, hogy a fennálló reakció és idejüket múlt szakszervezeteknek politikáját igyekeznének megváltoztatni.” Mégis nem ezek az idegen szervezetek, hanem a saját soraiban fellépett ellenáramlatok képezik a régi szakszervezetek Szövetségének súlyosabbik gondját.

Talán még a tőke sem lehet elkeseredettebb ellensége a szocializmusnak, mint az American Federation of Labor konzervatív tagjai, kik attól tartanak, hogy a munkásságnak ez az ősi arisztokratikus organizációja a soraiba betolakodott radikalizmusnak áldozatává fog esni, illetve, hogy nemsokára a szocialista elemek fognak benne többségre jutni s a Szövetség politikáját saját ideáljaik szerint átalakítani. Ugy látszik, az idő, mikor ez be fog következni, nincs is már nagyon távol. Sámuel *Gompers,* az American Federation of Labor elnöke s hagyományainak egyik légintranzigensebb védelmezője, az amerikai munkásságnak még nem rég istenített „grand old man”-ja, a Szövetség legutóbbi választásai alkalmával már erősen ki volt téve annak a veszélynek, hogy az A. F. L. egyre izmosodó radikális eleme kibuktatja őt a vezérségből. Washingtoni tartózkodásom alatt volt alkalmam beszélgetni erről a kérdésről Gomperssel s a hajlott kora dacára is még izzó vérű munkásvezér azzal a fanatizmussal, mely konzervatív eszmék szószólóinál meglépi az embert, állította fel előttem a nagy küzdelem mérlegét. Szavaiból kiérzett a harc egész szenvedélyessége s elkeseredett aggresszivitásából következtettem, hogy maga is tisztában van ellenfeleinek a régi elvek uralmát veszélyeztető hatalmával. „Mi nem vagyunk fantaszták, mint a szocialisták” kiáltotta s öklével egyikét mérte az

asztalra ama híres Gompers-féle ökölcsapásoknak, melyek az asztalon lévő törékeny tárgyak épségét komolyan veszélyeztetni szokták nii a munkásság *reális előnyeiért* küzdünk, nem utópiákért!"

A tónus, melyben a szakszervezeti munkásszövetség e vezéralakja álláspontjának még velem, a neutrális érdeklődővel szemben is kifejezést adott, határozottan a népszónokot jellemezte, nem a társadalmi jelenségek higgadt, tudományos bírálóját. De ez nem jelenti azt, mintha a *közvetlen gyakorlati sikerek szempontjából* nem teljes joggal helyezné Gompers a szakszervezetek szövetségét a radikálisabb mozgalmak fölé.

Ez utóbbiak puszta létezése azonban mégis kell, hogy gondolkozóba ejtse az embert a munka viszonyainak, a termelés rendszerének jövőbeli alakulását illetőleg Amerikában. Ha kétségtelen is, mint fentebb kifejtettem, hogy a közvetlen jövő a jelenleg politikai uralmon levő demokrata párt intenciói értelmében a kinövéseitől megtisztított individualizmus jegyében fog lefolyni, még mindig eldöntetlen marad, vajjon ez az individualista korszak nem-e fog újból hamarosan a jelenlegi tarthatatlan viszonyokhoz viszavezetni és így végül is helyt adni annak a gyökeresen új társadalmi berendezkedésnek, melynek eljövetelét Amerika munkásságának egy igen számottevő része már ma oly gondosan és oly erélyesen készíti elő: a szocializmusnak.

A kísérletek terén Amerika mindenben előljár a világnak. Nem lehetetlen, hogy a nagy *szocialista kísérletet,* melyet *elméletben* már oly sokan és oly ellentétes eredményekkel végeztek el, Amerika fogja a gyakorlatban először megvalósítani.